

Onderwerp Beantwoording vragen ex art. 38 RVO van D66, PvdA en
GroenLinks over verstedelijking en mobiliteit
Steller R. Klaassen

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 050 367 8944
Datum 27-1-2021

Bijlage(n) 1
Uw brief van

Kenmerk
Uw kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij doen wij u toekomen ons antwoord op de door de heer T. Rustebiel van D66, de heer R. van Niejenhuis van de PvdA en de heer B. Leemhuis van GroenLinks gestelde schriftelijke vragen ex art. 38 RVO over verstedelijking en mobiliteit. De brief van de vragenstellers is als bijlage bijgevoegd.

Inleiding

Voordat ons college ingaat op uw vragen hechten wij eraan enkele inleidende opmerkingen te maken.

In de gemeente Groningen gaan stedelijke ontwikkeling en mobiliteit al meer dan veertig jaar hand in hand. Door ruimtelijke ontwikkelingen zoveel mogelijk in bestaand stedelijk gebied te concentreren stimuleren we fietsen en lopen en beperken we de groei van de mobiliteit (de compacte stad-gedachte). Ook versterken we daarmee het draagvlak voor voorzieningen en houden we het landelijk gebied groen en aantrekkelijk. Dat Groningen onlangs tot gezondste stad van Nederland is uitgeroepen komt dan ook niet uit de lucht vallen maar is een logisch gevolg van jarenlang consequent voeren van samenhangend ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid.

In 2018 heeft uw raad de omgevingsvisie “Next City” vastgesteld als kader voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Leefkwaliteit staat daarin centraal. In de omgevingsvisie wordt het uitgangspunt van de compacte stad daarom voortgezet, bijvoorbeeld door de keuze van de binnenstedelijke locaties Suikerzijde en Stadshavens met veel aandacht voor goede fietsverbindingen, voorzieningen op loopafstand en voor de Suikerzijde de ontwikkeling van een nieuw station. Ook willen we de bestaande stadswijken meer met elkaar verbinden en barrièrewerking door infrastructuur tegengaan.

De omgevingsvisie wordt in 2021 geactualiseerd waarbij ook de inzichten die we hebben opgedaan bij de totstandkoming van de mobiliteitsvisie en het resultaat van de regionale verstedelijkingsstrategie een plek zullen krijgen. Daar gaan we bij de beantwoording van de vragen nader op in.

Provinciale mobiliteitsvisie

In december kregen we de resultaten van het in opdracht van de provincie gedane onderzoek naar bus- en treinverbinding naar Zernike. We hoorden het niet helemaal voor het eerst, maar we hebben er als raad nog niet eerder over gesproken.

1. Wat is de inzet van het college op deze provinciale mobiliteitsvisie en hoe is het college betrokken geweest?

Voor de beantwoording van deze vraag is het relevant om onderscheid te maken in een aantal provinciale trajecten. Op 30 september 2020 heeft PS de voordracht startnotitie programma mobiliteit provincie Groningen vastgesteld. Dit traject moet in 2021 resulteren in het provinciaal programma mobiliteit en heeft sterke samenhang met de uitwerking van bijvoorbeeld het Nationale Klimaatakkoord, het Toekomstbeeld OV 2040 en het strategisch plan verkeersveiligheid 2030. De provincie betreft relevante stakeholders waaronder uiteraard de gemeente Groningen bij de totstandkoming van deze visie. Wij zijn hierover in goed overleg met de provincie. Omdat wij zelf al verder zijn in de vorming van onze gemeentelijke mobiliteitsvisie brengen we actief onze ambities, denkrichtingen en keuzes in.

Uw vraag heeft feitelijk betrekking op het provinciale onderzoek naar de mogelijkheden tot een treinverbinding naar Zernike. Dit onderzoek is uitgevoerd omdat er in Provinciale Staten de afgelopen jaren meermaals vragen zijn gesteld over de mogelijkheden van een spoorverbinding naar Zernike. Alhoewel een spoorverbinding naar Zernike tot op heden geen deel uitmaakt van vastgesteld gemeentelijk beleid, zijn wij door de provincie hier wel nauw bij betrokken. Er zijn drie varianten onderzocht:

- een variant vanaf het Hoofdstation via station Groningen Noord afbuigend om het Selwerderhof heen naar Zernike;
- een variant vanaf het Hoofdstation waarbij het tracé langs Vinkhuizen wordt gebundeld met de Ring West en eindigt op Zernike;
- een variant vanaf het Hoofdstation waarbij het tracé langs Vinkhuizen niet eindigt op Zernike maar door gaat als spoorlijn richting Sauwerd. Bij deze variant komt station Groningen Noord te vervallen en wordt een nieuw, station West-End ter hoogte van de Pleiadenlaan toegevoegd.

Hiernaast heeft de provincie ook laten onderzoeken hoe de ontsluiting van Zernike per bus nog verder verbeterd kan worden. Daarbij is gekeken naar (maatregelen op) de buslijnen:

- vanaf station Zuidhorn;
- vanaf station Europapark via station Noord;
- vanaf P&R Hoogkerk via Suikerzijde;
- vanaf Hoofdstation via station Suikerzijde.

De inzet van ons college in dit traject is geweest om naast de vervoerswaarde ook heel nauwgezet te onderzoeken wat de effecten van een nieuwe spoorlijn zijn op de leefkwaliteit en ruimtelijke inpassing in de stad. Daarbij hebben wij als inzet om de impact op de leefomgeving zoveel mogelijk te beperken, nieuwe barrièrewerking tegen te gaan en station Groningen Noord te behouden vanwege de belangrijke functie voor de noordelijke stadswijken, conform de uitgangspunten uit de omgevingsvisie.

Onze gezamenlijke conclusie als gemeente en provincie is dat met de aanleg van de spoorvarianten langs de Ring West de gewenste verbetering van de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit in het aangrenzende gebied van de Ring West niet worden gehaald. Daarom is de provincie voornemens om deze variant niet mee te nemen als bouwsteen voor het in 2020 - 2021 op te stellen Programma Mobiliteit Beleid. Ons college sluit zich daarbij aan en is eveneens voornemens om deze variant niet mee te nemen als bouwsteen voor onze Mobiliteitsvisie. Daarnaast is de provincie voornemens om bij de nieuwe ontwikkelagenda Openbaar Vervoer Noord Nederland enkel de treinvariant naar Zernike via station Groningen Noord en langs Selwerderhof op te nemen. Alle busvarianten worden wel verder uitgewerkt.

2. Waarom heeft het college er niet voor gekozen de gemeenteraad nauw te betrekken bij de input voor de provinciale mobiliteitsvisie?

De provincie zit nog midden in haar inventarisatiefase van het programma mobiliteit. Er liggen nog geen bestuurlijke keuzes voor. Het onderzoek naar het spoor Zernike is op verzoek van PS uitgevoerd. Het college is hier nauw bij betrokken en heeft gehandeld binnen de kaders die u als raad stelt, zoals de omgevingsvisie en het mobiliteitsbeleid.

3. Indieners zijn van mening dat een eventuele nieuwe treinverbinding naar Zernike het best in samenhang met de mobiliteitsvisie kan worden onderzocht, deelt het college die opvatting?

Het college deelt de opvatting dat een eventuele treinverbinding naar Zernike in samenhang met de mobiliteitsvisie moet worden onderzocht, maar ook in relatie tot onze bredere stedelijke doelen. Om die reden heeft de provincie besloten om de variant langs de Ring West niet verder te onderzoeken. Daarnaast nog de aanvulling dat de eventuele treinverbinding onderdeel is van het provinciaal beleid en het Toekomstbeeld OV 2040 en dus breder moet worden afgewogen dan alleen op gemeentelijk niveau. Zie ook het antwoord op vraag 1.

4. Hoe kijkt het college naar de samenhang tussen Next City, verstedelijkingsstrategie en de provinciale en gemeentelijke mobiliteitsvisie? Wanneer komt wat en hoe sluiten dingen op elkaar aan?

The Next City is als Omgevingsvisie het kader voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving en gaat over het grondgebied van de gemeente Groningen. De Omgevingsvisie is een dynamisch document. In 2021 actualiseren we de visie waarbij we nadrukkelijk de samenhang met nieuwe ontwikkelingen zoals de verstedelijkingsstrategie en de gemeentelijke en provinciale mobiliteitsvisie leggen.

Andersom is de gemeentelijke mobiliteitsvisie een essentiële uitwerking van de Omgevingsvisie waarbij het uitgangspunt leefkwaliteit centraal staat, zoals ook in de Next City. Het kan daarbij andersom ook zijn dat uitgangspunten uit de mobiliteitsvisie een plek krijgen in de geactualiseerde omgevingsvisie. Bijvoorbeeld als het gaat om Transit Oriented Development (concentratie van ruimtelijke ontwikkeling bij knooppunten van OV). Ruimtelijke ordening en mobiliteit gaan dus hand in hand zoals in de inleiding reeds geschetst.

De regionale verstedelijkingsstrategie gaat over de Regio Groningen-Assen en is uitvloeisel van de Woondeal. Dit betreft een strategie die wij als Regio samen met het Rijk ontwikkelen om op de (middel)-lange termijn voldoende woon- en werklocaties beschikbaar te hebben in de regio, waarbij ook aspecten als landschap en natuur, ruimtelijke kwaliteit en bereikbaarheid een grote rol spelen. Ons college zet daarbij in op de uitgangspunten zoals geformuleerd in de omgevingsvisie: focus op binnenstedelijke transformatie (zoals Suikerzijde en Stadshavens), behoud van het open landschap en beperken van mobiliteit.

De strategie is nog volop in ontwikkeling. Er is dus nog geen verstedelijkingsstrategie. Wel zijn als tussenstap een eerste denkrichting voor ontwikkelprincipes besproken in het BO MIRT van november 2020. Deze denkrichting gaat uit van concentratie in stedelijk gebied en daarnaast bij knooppunten van Openbaar vervoer. Dit sluit naadloos aan bij onze opvatting uit de Next City en de denkrichting in de mobiliteitsvisie.

Ook hier geldt: de omgevingsvisie is geen statisch document. Het resultaat van de verstedelijkingsstrategie zal worden opgenomen in de omgevingsvisie. Naar verwachting zal de verstedelijkingsstrategie voor de zomer 2021 gereed zijn en zullen de mobiliteitsvisie en de geactualiseerde omgevingsvisie na de zomer aan uw raad worden aangeboden.

5. En hoe gaat het college de raad in de toekomst hier wel bij betrekken zodat de raad zich goed kan positioneren als kaderstellend orgaan?

Voor wat betreft de verstedelijkingsstrategie geldt dat gehandeld wordt binnen de kaders die Raden en Staten hebben gesteld. Als uit de strategie blijkt dat aanpassing van deze kaders nodig is zal dit aan Raden en Staten worden voorgelegd. Overigens is het, zoals met alle besluitvorming in de Regio Groningen Assen, zo dat de colleges handelen onder voorbehoud van goedkeuring van Raden en Staten. Dus ook de verstedelijkingsstrategie zal aan uw raad worden voorgelegd. De onduidelijkheid en zorgen die bij uw raad leven over de verstedelijkingsstrategie leven breder in de Regio. Daarom is in december is in de stuurgroep van de Regio Groningen-Assen afgesproken dat er een informerende brief naar alle Raden en Staten wordt verstuurd vanuit het programmabureau.

Voor wat betreft het provinciaal programma mobiliteit heeft de provincie aangegeven in het proces ambtelijk en bestuurlijk af te stemmen met medeoverheden. Ons college zal daarin actief inbreng leveren.

Verstedelijkingsstrategie & BO-MIRT

In december 2020 hebben de negen overheden verenigd in de Regio Groningen - Assen de verstedelijkingsstrategie geagendeerd in de Tweede Kamer. De Groningse gemeenteraad benadrukt al lange tijd het belang van gemeentelijke inzet en op meer betrokkenheid van de raad bij agenderingen in Den Haag, zoals het BO-mirt. Zie bijvoorbeeld de toezegging in reactie op de motie 'de Raad mee op Reis' van 100% Groningen.

6. Er is geen vraag 6

7. Waarom is de gemeenteraad van Groningen, los van één informatiebijeenkomst midden op een werkdag, niet betrokken geweest bij de totstandkoming van deze verstedelijkingsstrategie?

Naar de Tweede Kamer is door de minister het resultaat van het BO-MIRT gestuurd en het is dan gebruikelijk dat het SNN dan de Kamer een brief stuurt om een aantal punten die voor het Noorden van belang zijn te benadrukken. Uiteraard zal de verstedelijkingsstrategie in de loop van 2021 aan uw raad worden voorgelegd. Zie verder ons antwoord op vraag 5.

De verstedelijkingsstrategie is met een aanbiedingsbrief van SNN geagendeerd in het BO-MIRT, de belangrijkste infrastructuurtafel van Nederland. Waar andere regio's uitgewerkte verzoeken neerleggen over wat men financieel nodig heeft voor infrastructurele ontsluiting, ontbrak dat pleidooi bij de aanbieding van onze verstedelijkingsstrategie.

8. Heeft het college geen rijksmiddelen uit het BO-MIRT nodig om de regionale verstedelijking vorm te geven? Of was dit een eerste aanzet en volgt die concretere uitvraag alsnog, bijvoorbeeld als de mobiliteitsvisies klaar zijn?

Met het rijk is gesproken over ontwikkelprincipes. Daarnaast wordt de verstedelijkingsstrategie samen met het Rijk gemaakt. Zowel de ministeries van BZK, I&W als EZK zijn betrokken. Uiteraard is het zo dat als de verstedelijkingsstrategie klaar is, er ook een verstedelijkingsakkoord gesloten moet gaan worden. In dat akkoord zullen afspraken gemaakt worden om financiële middelen beschikbaar te stellen om de strategie te kunnen realiseren, waarbij infrastructuur een belangrijk aspect is. Vervolgens zullen deze in de reguliere MIRT-systematiek worden opgenomen.

De reden dat dit in andere regio's wel gebeurd is, is dat de regio's Amsterdam en Utrecht eerder gestart waren met de verstedelijkingsstrategieën. In 2020 heeft het Rijk besloten deze strategieën ook te gaan ontwikkelen voor de zuidvleugel Randstad, Eindhoven en Groningen. De inzet van de Regio Groningen-Assen is er op gericht om de verstedelijksafspraken in te brengen in de komende kabinetsformatie en voor de zomer tot een akkoord te komen.

9. Is het college voornemens om, net zoals Utrecht deed met 'OV&Wonen in de Regio Utrecht' (3), een MIRT-verkenning aan te vragen voor de gemeente Groningen? En aan welke projecten wordt dan gedacht? Of een agendering in het MIRT op een andere manier?

Zie ons antwoord op vraag 8. Uiteindelijk is het de bedoeling om net als in Utrecht een MIRT afspraak te maken over de verdere uitwerking van de verstedelijkingsstrategie.

10. Hoe zou dat kunnen aansluiten op de onlangs in de Tweede Kamer aangenomen motie van het CDA voor een Deltaplan voor het Noorden (4)?

Dit sluit naadloos aan op het Deltaplan voor het Noorden. Zoals u weet wordt één van de mogelijke onderdelen van het Deltaplan het bijbouwen van tenminste 100.000 woningen in Noord-Nederland. De Regio Groningen-Assen kan hier, met een stevige verstedelijkingsstrategie, een forse bijdrage aan leveren van wellicht wel 40.000 woningen.

11. De indienende fracties zouden graag zien dat de raad actiever en eerder betrokken wordt bij het proces van toeleiding van vraagstukken naar formele overleggremia als het BO-MIRT of bij documenten als de bovengenoemde 'verstedelijkingsstrategie' zodat de raad kaderstellende rol kan uitoefenen. Is uw college bereid de raad als zodanig te positioneren? Zo nee, waarom niet en zo ja, hoe en wanneer?

Zoals aangegeven handelen wij binnen alle vraagstukken die een relatie hebben met het MIRT binnen de kaders die u als Raad gesteld heeft. Zoals al eerder toegelicht in de technische sessie MIRT begin 2020 is het MIRT geen "pinkassa" maar een dynamisch proces waarover het hele jaar ambtelijk en bestuurlijke voorbereiding plaatsvindt tussen de regio Noord-Nederland en het Rijk en uiteindelijk in het BO-MIRT aan het eind van het jaar een besluit wordt genomen. Vraagstukken kunnen en worden het hele jaar door geagendeerd en voorbereid, soms nog tot op de dag voorafgaand aan het BO. Dit voorbereiden gebeurt doorgaans op andere tafels of in andere overlegorganen dan het MIRT. Om recht te doen aan uw zorgen stelt het college voor om met een afvaardiging van uw raad in gesprek te gaan over het betrekken van de raad in het MIRT-proces. Daarnaast kunt u ons uiteraard het hele jaar voorzien van inbreng, zoals u ook regelmatig heeft gedaan.

Nationaal Groeifonds

Los van het BO-mirt, speelt nu ook de discussie over het Nationaal Groeifonds. Meerdere partijen geven inmiddels aan dat de Lelylijn daar een interessant project voor is. Iets dat het college ook heeft beaamt op een rondvraag in september van D66. Maar er zijn regio's in Nederland, zoals bijvoorbeeld Utrecht (5), die in het groeifonds óók een mogelijke bron van inkomsten zien om middelen op te halen voor spoorse en duurzame infrastructuur. Ook deze stonden geagendeerd in het BO-mirt van december.

12. Ziet het college die kans ook? Zitten wij er net zoals andere regio's bovenop en waar blijkt dat uit?

Ons college ziet die kans ook. Er is dringend behoefte aan een ruimtelijk economisch toekomstperspectief voor het Noorden; een 'Deltaplan voor het Noorden'. Dat is de strekking van de motie die de Tweede Kamer heeft aangenomen bij de bespreking van de BO MIRT. Kan het Noorden van Nederland een oplossing bieden voor ruimtegebrek en woningnood in de Randstad en is dat tegelijkertijd een oplossing voor de problemen in het noorden, zoals krimp en een groeiende disbalans op de arbeidsmarkt?

Het Deltaplan voor het Noorden is een oproep tot een breed pallet aan concrete acties en een ruimtelijk economisch perspectief. Daarin voorzien we alle ruimtelijke en economische transities, opgaven en vraagstukken van een uitvoeringsagenda en investeringsplan. Dat verhaal kunnen we maken vanuit allerlei bestaande onderzoeken en analyses waarmee we onze oplossingen getalsmatig kunnen onderbouwen, van onze bovengemiddelde leefkwaliteit, tenminste 100.000 nieuwe woningen, economische innovatie, klimaatadaptatie en energietransitie tot de benodigde investeringen in goede infrastructuur.

13. En werkt het college aan een plan voor het Nationaal Groeifonds, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, werken en mobiliteit?

Eind 2020 heeft het kabinet de eerste tranche van het groeifonds aangekondigd. In deze ronde doen de ministeries voorstellen aan het kabinet welke projecten zij in aanmerking willen laten komen voor doorgeleiding naar de groeifondscommissie. Voor deze eerste tranche kwamen daarom alleen projecten in aanmerking waar binnen de ministeries al draagvlak voor was. Voor volgende tranches zal er een loket geopend worden waar externe partijen, zoals gemeenten, zelf aanvragen kunnen indienen. Het noorden heeft voor de eerste tranche, in afstemming met het ministerie van I&W, een propositie aangeleverd voor de Lelylijn.

Op 14 januari is bekend geworden welke projecten het kabinet door zal sturen naar de groeifondscommissie. De propositie voor de Lelylijn wordt niet doorgeleid naar de commissie omdat het niet voldeed aan de "technische toets op de gestelde randvoorwaarden" (zie kamerbrief 14-01-2021). Randvoorwaarden zijn bijvoorbeeld dat er een uitgewerkt plan moet liggen waarin elementen als de financiële kosten, bijdrage aan het verdienvermogen (bbp-effect), andere maatschappelijke kosten en baten, en uitvoerbaarheid zijn onderbouwd. Ook wordt er getoetst of een project voldoet aan de minimale omvang, past binnen de investeringsterreinen en of het additioneel is aan bestaande publieke investeringen. Het plan voor de Lelylijn bleek op deze randvoorwaarden nog onvoldoende uitgewerkt om al in de 1^e tranche te worden gehonoreerd.

Volgens de minister zegt dit niets over het belang van projecten. Dit is voor ons des te meer reden om in te zetten op het Deltaplan voor het Noorden, met als onderdeel daarvan de Lelylijn. De komende maanden wordt het Deltaplan voor het Noorden samen met de noordelijke overheden én het Rijk uitgewerkt zodat het op tafel kan komen te liggen tijdens de kabinetsformatie.

Kabinetsformatie

In maart zijn er Tweede Kamer-verkiezingen. Daarna gaan partijen om de formatietafel om hun inzet voor de komende vier jaar te bepalen. De gemeente Groningen heeft, zoals hierboven beschreven, veel werk te verzetten om de groei duurzaam op te vangen.

14. Werkt het college al aan een pleidooi dat aangeboden kan worden bij de formatie van de nieuwe regering?

Zoals we hierboven al hebben toegelicht richten we ons qua verstedelijking en mobiliteit op de verstedelijkingsstrategie en het Deltaplan voor het Noorden. Daarnaast zijn we op allerlei andere manieren betrokken bij de voorbereiding, bijvoorbeeld als het gaat om de aanpak van het woningtekort in Nederland, of het nieuwe volkshuisvestingsfonds voor aanpak van de bestaande woningvoorraad. Ook onderwerpen als kansengelijkheid en energie en klimaat maken deel uit van ons palet.

Sinds enkele jaren zet ons college steeds meer in op het vergroten van de lobbykracht en het lobbybewustzijn. Dit zorgt er voor dat wij ook steeds vaker proactief richting Den Haag treden, adequaat op Haagse ontwikkelingen kunnen reageren en ook zelf acties op touw kunnen zetten.

Hier hoort ook bij dat wij tijdig met de voorbereidingen voor de kabinetsformatie zijn begonnen.

15. Waar zou dit pleidooi over moeten gaan? Met andere woorden, wat ziet het college écht graag terug in het nieuwe regeerakkoord?

Ons college zal uit het bredere perspectief een aantal prioriteiten stellen die wij in het regeerakkoord terug willen zien. Zie verder vraag 14.

16. Wanneer en hoe wordt de raad hierbij betrokken?

Voor het opstellen van deze prioriteiten handelen wij binnen het coalitieakkoord en de kaders die uw raad gesteld heeft. Te zijner tijd zullen we uw raad hierover informeren, waarbij we u ook vragen om begrip voor het feit dat het niet verstandig is om onze lobbystrategie in de openbaarheid te bespreken.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.